

WAT

Aline
Sax

ONS

DAVIDSFONDS
INFODOK

NOOG

REST

Schuld

Ik slaap-
wandel,
mijn voeten
doen pijn,
mijn lijf
is zwaar.

De kille motregen
is de enige reden
dat ik me niet
ter plekke
laat neervallen.

Een kleine kilometer
buiten het dorp
staat een grote, zwarte omtrek.
Ik sleep mezelf
erheen.

Het is te donker
om goed te zien
maar het lijken
de resten
van een oude schuur.
Scheefgezakte muren,
een half ingestort dak.
Tussen spleten kan ik makkelijk
naar binnen.

De vervaagde geur
van beesten.

'Handen omhoog!'
blaft een stem,
een zaklamp flitst aan.
Ik hef mijn armen,
knijp mijn ogen dicht,
bevries,
ook al verstond ik
perfect
zijn woorden.
'Ben je alleen?'
Ik knik stom.
Het licht zakt
uit mijn ogen.

'Ik wil alleen maar slapen',
zeg ik zacht.
'Je bent een meisje?'
komt het antwoord
verbaasd.

De lichtbundel verplaatst zich
naar een hoek van de schuur.
In het voorbijgaan
vang ik een glimp
van een Wehrmachtuniform.
'Daar
is het droog.'

Schuld

Ik slaap-
wandel,
mijn voeten
doen pijn,
mijn lijf
is zwart.
De kille motregen
is de enige reden
dat ik me niet
ter plekke
laat neervallen.

Een kleine kilometer
buiten het dorp
staat een grote, zwarte onttek.
Ik sleep mezelf
erheen.

Het is te donker
om goed te zien
maar het lijkt

de resten
van een oude schuur.
Schepzakke muren
een half ingevallen dak.
Tussen spleten
naar binnen.

Hij v
in h
in d
die l
en k
het

Ik g
en h
met
In h
kna
op l
mij
op

'W
kon
aar
van
ver

Ik
'Ik

'W

'Ik

Hij wacht tot ik
in het hooi ga zitten,
in de hoek
die hij aanwijst,
en knipt dan
het licht uit.

Ik ga liggen
en bedek me
met mijn deken.
In het donker
knabbel ik
op beschuit,
mijn oren gespitst
op zijn geluid.

'Welke dag is het?'
komt zijn stem
aanzelend
van een paar meter
verderop.

Ik probeer te tellen.
'Ik weet het niet meer.'

'Waar is het front?'

'Ik weet het niet.'

Ik heb sinds het bos
geen soldaten meer gezien.

‘Ik ben mijn eenheid kwijt.’
Hij zegt het zacht.
Alsof hij twijfelt
of ik te vertrouwen ben.
‘We hadden de Russen in de tang.
Maar ik raakte afgezonderd.’
Het hooi ritselt
als hij gaat verzitten.
‘Toen trokken ze voorbij,
de Russen,
en kon ik niet meer terug.’

140 |

Zijn stem klinkt een beetje
als die
van Wilhelm.

‘Ik weet niet meer
wie waar is.’

Ik wou dat het Wilhelm was.
Dat wij hier zaten.

‘De I
zeg i

‘Ech
Zijn
noch

‘Ja.

Het
Ik h
dat
voc

Da
de
van
Ev
- j
og
da
va

'De Führer is dood',
zeg ik.

'Echt ...'
Zijn woord is vraag
noch vaststelling.

'Ja.'

Het blijft lang stil.
Ik hoop
dat hij zich ook niet
voor de kop schiet.

Dan flakkert
de vlam
van een lucifer op.
Even zie ik zijn gezicht
- jong, vuil, moe,
ogen donker in hun kassen -
dan gloeit enkel nog het puntje
van zijn sigaret.

‘Denk je dat deze hele oorlog
voor niets is geweest?’

Ik laat zijn vraag
tussen ons
neervallen.
Ik wil niet nadenken
over zinloosheid.

‘Alle doden?
Alle verkrachtingen?
Alle gruweldaden?
Alle verschrikkingen?’

Hij kan geëxecuteerd
worden
voor die woorden.

Maar Hitler is toch dood.

‘Hoe moet het nu,
hoe kán het nu,
in godsnaam verder?’

Zijn wanhoop blijft
in het donker
hangen.

‘Binner
probeer
maar w
beiden

‘Het za

Ik zal v
moeten
met wa

Met wa

Ik ruik
van de
voel zi
proef
in mijn

‘Wat r
gaat d
Ik we
of teg

‘Als ik
knop
Als ik
make
Als ik
verdv

'Binnenkort is het voorbij',
probeer ik,
maar we weten
beiden beter.

'Het zal nooit voorbij zijn.

Ik zal voor altijd
moeten leven
met wat ik heb gezien.

Met wat ik heb gedaan.'

Ik ruik weer de adem
van de Rus,
voel zijn handen,
proef zijn speeksel
in mijn mond.

'Wat moet ik doen?'
gaat de soldaat verder.
Ik weet niet of hij tegen mij
of tegen zichzelf praat.

'Als ik deserteer,
knopen de Duitsers me op.
Als ik verder vecht,
maken de Russen me af.
Als ik me overgeef,
verdwijnt ik in een Siberisch strafkamp.

In het begin
was het gemakkelijk.
Je ging er
gewoon
in mee.

Toen we Rusland
binnenvielen,
waren we
sterk,
snel,
onoverwinnelijk,
met het gelijk
aan onze zijde.

We maakten deel uit
van iets groots.'

'Van de geschiedenis',
vul ik aan.

'We zouden geschiedenis
schrijven.'

Ik begrijp wat hij bedoelt.

De jaren voor de oorlog waren groots.
We werden opgezweept,
meegesleurd.

'De trots
om Duitser te zijn.

'De euforie
van de overwinning

'De hoogmoed
van de overheersing

Ik dacht terug aan
die als warm water
door mijn lichaam

toen Wilhelm
naar het front ver

Zijn uniform
smetteloos.

Zijn hoofd
geheven.

Zijn blik
vol overmoed.

Ze zouden die v
een lesje leren,
onze jongens.

'We zijn er
te lang

in meegegaan',
klinkt zijn stem

'De trots
om Duitser te zijn.'

'De euforie
van de overwinning.'

'De hoogmoed
van de overheersing.'

Ik dacht terug aan de trots
die als warm water
door mijn lichaam stroomde
toen Wilhelm
naar het front vertrok.

Zijn uniform
smetteloos.

Zijn hoofd
geheven.

Zijn blik
vol overmoed.

Ze zouden die vuile bolsjewieken
een lesje leren,
onze jongens.

'We zijn er
te lang
in meegegaan',
klinkt zijn stem gebroken.

'Alle kilometers
die we vooruitgingen,
moesten we ook
weer achteruit.'

Wilhelm had niet
met me willen praten
toen hij terugkwam.
Maar hij had dezelfde kilometers
achter de rug
als deze soldaat.

'Als je te lang volgt,
kun je niet meer
zelf
denken.

Waarden verschuiven
ongemerkt,
collectief.

En jij verschuift mee.

Het is geen kwestie
van willen
of niet willen.

Je doet het gewoon.

Het zijn niet
slechte mannen
die slechte dingen
doen.

We zijn het allemaal.

We deden het allemaal.

Ik ben niet slecht
Ik ben geen na
Maar ik deed
Net als zij.
Een opbod aan
Wraak wordt
met gruwelijk

Het is almaal
beginnen te
Een koude w
valt met het
naar binnen
Op mijn ple
blijft het dro

Ik zeg niets.
Hij zwijgt o
Ik kan de sl
niet vatten.

Ik denk aan
Aan vader.
Aan Gerha
En vraag m
wat alle m
hebben ge

Ik ben niet slecht.
Ik ben geen nazi.
Maar ik deed het wel.
Net als zij.
Een opbod aan beide kanten.
Wraak wordt vergolden
met gruwelijkere wraak.'

Het is almaar harder
beginnen te regenen.
Een koude wind
valt met het ruisen
naar binnen.
Op mijn plek
blijft het droog.

Ik zeg niets.
Hij zwijgt ook.
Ik kan de slaap
niet vatten.

Ik denk aan Wilhelm.
Aan vader.
Aan Gerhard.
En vraag me af
wat alle mannen
hebben gedaan.